

Xabier Landabidea, telebista ohituren ikertzailea

«Susmoa dut gure aukeren azpitik jokatzeko ari garela, herri bezala eta norbanako bezala»

Txinan, norbait gorroto baduzu, garai interesgarriak bizi ditzala opatzen diozu. Garai zailak, alegia. Komunikazioaren arloan dabil Xabier Landabidea, ikertzen eta saltsan, eta badaki halako sasoi batean gaudela gu, sasoi ezinezko batean. Hala ere, etsipenik ez du sentitzen; aitzitik, parte hartzeko, gauzak probatzeko eta jendearekin egoteko urrezko aroa iruditzen zaio.

Danele Sarriugarte Mochales

@daneleSM

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Zenbat saltsatan sartuta zaude?

Gaur egun oso zaila da gauzak bereiztea... Ikerlaria eta irakaslea naiz unibertsitatean, baina, gero, irriti libre batean hartzen dut parte. Printzipioz, bi gauza horiek ez daukate zerikusirik, baina, gero, lanetik ezagutzen duzun norbait eramaten duzu irratira, edo alderantziz. Orduan, neuk ere ez dakit zenbat saltsatan nabilen, baina oso pozik nago gaur egun egin daitezkeen gauza guztiak nagoen lekuan.

Gauza konkretu batetik abiatuko gara orduan. Telebistari buruzko doktore-tesia egin duzu.

Ikus-entzunezkoen komunikazioa ikasi nuen EHU-n. Gero master bat egin nuen komunikazioarekin lotuta eta doktoregoa egiteko aukera sortu zitzaidan Deustun, Aisiatzeko Ikasketen Institutuan. Gaia aukeratzeko, nire obsesioarekin jarraitu nuen, iruditzen zaidalako gaur egun gure aisia egituratzeko moldeei buruz hitz egiten badugu, ezinbestean hitz egin behar dugula komunikabideei buruz, eta komunikabideei buruz hitz egiterakoan, erdigunean da-

goela telebista. Duela 7-8 urte hasi nintzen eta oso momentu interesgarria zen, telebista zalantzan zegoelako: internet zetorren, mugak lausotzen ari ziren, eta guk sumatzen genuen aldaketak gertatuko zirela. Aldi berean, hortxe jarraitzen zuen telebistak, familiak bezala, gizarte-instituzio nagusi.

Zer jakin nahi zenuen, zehazki?

Halako ikuspegi antropologiko batetik, interesatzen zitzaidan jendeari galde-tzea oso gauza erraz bat: zer da telebista zuretzat? Hartu nituen Bizkaiko leku eta bizitza-garai oso ezberdinetan zeuden pertsonak, taldeetan batu, eta halako galdera tontoak egiten hasi nintzen. Mundu guztiak daki zer den telebista, sukaldean edo egongelan dagoen zera hori, baina juntatzen dituzu 7-8 lagun, eta taldean berehala berotzen garenez, gure iritzia eman nahi dugu eta segituan pizten dira eztabaidak.

Ikuspegi antropologikoa aipatu duzu. Zer nolako marko teorikoren arabera ikertu zenuen?

Niri garai hartan asko interesatzen zi-

tzaidan *grounded theory* (teoria funtsatua) delako korrantea: aurretik finkatuta ditugun kategoria batzuetatik abiatu beharrean, utz diezaiogun jendeari hitz egin dezan, eta goazen teoria eraikitze-ra hortik aurrera. Zu joan zaitezke zure ikuspegiarekin eta zure goiko begiradarekin, telebistak ergeltzen duela eta abar, baina horrek ez dizu askorik balio jendearen erabilerak benetan ulertze-

Xabier Landabidea

1981, Bilbo

Ikus-entzunezko zientziak ikasi zituen EHU-n, telebista-ohiturei buruzko doktoregoa egin zuen Deustun, eta irakasle ari da gaur egun, unibertsitate horretan. Gainera, Errota Digitala ikerketa-taldeko kidea da, eta hainbat komunikabideekin kolaboratu du. *Eremuz kanpo* izeneko irratsaioa egiten du astero Eneko Olazabalekin, Bilbo Hiria eta 97 Irratietan, zinemaren eta beste hainbat konturen inguruan.

ko. Jendearekin hitz eginda, adibidez, konturatzen zinen askorentzat oasi bat zela telebista. Horrek hobeto esplikatzen dezake zergatik kontsumitzen dugun telebista kontsumitzen dugun bezala.

Nola kontsumitzen dugu bada?

Nire hipotesiak eta nire emaitzek islatzen zuten telebistak tolesdura asko dituela, ez dela beti gauza bera. Hala ere, solasaldietan behin eta berriro agertzen ziren kategoria hauek: deskonektatzea, erlaxatzea, atsedean hartzea, ez pentsatzea... Horixe eskaintzen digu telebistak: ez dut liburu bat aukeratu nahi, ez dut telesail bat deskargatu nahi, nahi dut gailua piztu eta norbaitek zerbait eskaintzea. Zentzu horretan, nahiz eta sekulako aldaketa teknologikoak gertatu, telebistak sekulako indarra dauka oraindik, oso merkea delako eta oso erraz kontsumitzen delako, eta horrek izugarritzko indarra dauka gure gaur eguneko bizi-baldintzetan.

Eta telebista ikertzen duen pertsona batek nola ikusten du telebista?

Bada, gutxi ikusten dut, asko sufritzen dut-eta. Hamaika Telebistaren zale handia naiz, badakit oso minoritarioa dela, gainera euskaraz, eta oso modu prekarioan ari direla lanean, baina asko gusztatzen zait, iruditzen baitzait arakatzeko ari direla eta saiatzeko ari direla bide batzuk zabaltzen euskal telebistagintzan, azkura eragiten diguten gizarte-gai batzuk azaleratuz.

Zerekin sufritzen duzu?

Telebista normatiboagoarekin, batez ere ETBekin. Oso hurbiletik sentitzen dut min hori: egin den ahalegina eta gero, instituzionalizazio maila handi batera heldu ostean, zer eredurik jarraitzen ari zaion eta zertarako erabiltzen ari garen 1.000 lagun enplegatzen dituen irrati-telebista publikoa, oso mingarria zait hori.

Zure ikuspegitik, zer arazo ditu ETBk?

Bi problema nagusi ikusten dizkiot. Batetik, une batean hautatu zen publizitatearen bidez ko-finantzatzea irrati-telebista publikoaren eredu, eta erabakiaz eztabaida genezake, baina kontua da, une batetik aurrera, publizitatearen sarreerek sekulako garrantzia hartu zutela.

Bestetik, audientzien joko konkretu batean erori da bete-betean, eta ez dau-

kagu euskal ikus-entzunezkoen audientzia neurtzeko paradigma/parametro propiorik. Dagoenarekin jokatzeko dugu eta, horretan, pastelaren zati gero eta txikiagoa jasotzen dugu, eraldaketa oso sakon batzuk gertatzen ari direlako.

Biba Bilbo

Bilboko Begoña auzoan jaio, erribera ertzeko unibertsitatean lan egin, Otxarkoagan bizi: bere hiriaz galdetu diot Landabideari. “Ni errepresentatzen nauen sentsibilitate politikoa erantzutako etsigarria da Bilbo: kontserbadorea, oso klasista, konformista eta atzerakoia, abertzaletasun-berbiz baten atzean. Aldi berean, erremediorik gabeko baikorra naiz: zer gauza interesgarriagorik Bilbok Euskal Herriarentzat egin dezakeena asmatzeko lana baino?”.

Noren erritmoan ari da dantzan?

Azken batean, ETBk hurbildu nahi du Espainiako kate pribatu arrakastatsuek sustatzen duten eredura. Hori problema bat da ideologikoki, uste baitut ez genuela horretarako sortu komunikazio-egitura publiko bat, eta problema bat da negozio-ereduaren ikuspegitik, ez dutelako lortzen eta ez dutelako lortuko. ETBk ez du lortuko Telecincok edo La Sextak daukan potentzia komunikatiboa, haiek hobeto egingo dutelako; guk, azkenean, egingo dugu haien kopia nolabait gaingabetu, nolabait euskaltzale, nolabait sozialki onargarriago bat, karkotx guztiak jarrita. Ez gara izango Telecincok bezain sexistak eta zabarrak, baina hor ari gara jokatzeko. Eremita batean geratzen gara eta nire ustez ez da batere interesgarria, eta gainera, ez du funtzionatzen. Leire Palaciosek Maite Iturbe zuzendariari egin zion elkarrizketan nabarmen agertu zen eusteko sentsazioa erakutsi nahian dabilzala, baina beharrezkoak doaz, beren funtzio publikoa

galduta, eta, okerrago iruditzen zaidana, ez dira ausartzen gaur egun irrati-telebista publiko batek eduki beharko lukeen funtzioa berrasmaztera.

Zein izan beharko litzateke irrati-telebista publiko baten funtzioa?

Bada ez dakit, baina nik uste dut funtzio klasikoa berreskuratu beharko genukeela, ilustrazioaren balore horiek: entretenimendua, informazioa eta formakuntza. Baina, gaur egun, ekosistema guztiz aldatu da. Adibidez, lehen, telebistak albisteak eman behar zituen, telebistak ematen zuenean jotzen zen albistearen benetakotzat. Gaur egun hori zalantzan dago, orduan esango nuke telebistaren erritmoa birpentsatu beharko genukeela, eta funtzio publikoaren duen telebistari beste patxada bat eman, astekariaren ideiarekin lotuta: zergatik ez ditugu aurreko asteko gaiak lantzen, edo testuinguratzeko lan bat egiten... Justu kontrakoan ari gara, ordea.

Laborategien garrantzia azpimarratu izan duzu.

Hiru laborategi behar ditugu. Edukien laborategi bat: Hamaika eta tokiko telebistak badira, eta ETBko zenbait eduki ere bai. Audientzien laborategiak ere behar ditugu: 400 audimetro dauzkagu EAEn, horien bidez neurtu eta ezagutu ote ditzakegu egoera soziolinguistikoko oso ezberdinetan bizi diren bi milioi pertsonaren ohiturak eta praktikak? Badakigu ezetz. Orduan akaso behar ditugu beste hurbilketa batzuk, beste neurketa gureago batzuk... Eta hirugarrena, maila politikoan, beste laborategi edo prozesu parte-hartzaile bat behar dugu, nahi dugun eta gure ondoren datozenek urte batzuk barru behar izango duten irrati-telebista publikoa zelakoa izan behar den pentsatzeko. Nik uste dut hortik doala alternatiba: pentsa dezagun eta egin dezagun eta pentsatzeko egin dezagun.

Deustuko Unibertsitatean zabilza irakasle.

Bai, eta oso pozik nago. Ea, unibertsitateak oso egitura mediebalak dira, oso konplexuak eta oso ez-eraginkorrak, erakunde asko bezala. Momentu honetan, eraso neoliberal oso gogor baten aurrean daude, etengabe frogatu behar dute beren bikaintasun maila parametro konkretu batzuen arabera, eta etenga-

“ETB ez da izango Telecinco bezain sexista eta zabarra, baina hor ari da jokatzan”.

beko lehia dago, ez horrenbeste ikertze-ko, baizik eta aldizkari jakin batzuetan artikulatuak argitaratzeko. Hala ere, unibertsitateak badu parte erromantikoko hori ere, ezagutzarekin eta ideiekin lan egiten du, ikasleekin kontaktuan gaudene, ikasleak etengabe dira gazteak, gu zahartu arren... Oso estimulantea da.

Nola eragiten dizue irakasleei eraso neo-liberal horrek?

Asko etsitzen nau presak, egin, egin eta egin behar horrek: jende asko ari da antisietate-bajak hartzen, sekulako presioa dago, asteburuetan denok egiten dugu

lan, iluntzeetan denok egiten dugu lan... Xabier Gantzarainek hauxe esan zuen artean lan egiteaz, eta gurean ere halako zerbaite gertatzen da: onartzen duzu gustatu egiten zaizula eta horregatik egiten duzula, baina esplotazio-karga nabarmen bat dauka. Gainera, uste dut areagotzen ari dela joera.

Zer iruditzen zaizu Deustuko Unibertsitatea?

ETBri ikusten dizkiodan kontraesanak ikusten dizkiot Deusturi ere: besteen parametroen arabera dihardu eta etengabe galtzen du; ez du pentsatzen ea

zer-nolako ekarpena egin beharko lukeen gureagoak edo gureak liratekeen parametroetatik. Gure benetako helburua al da, adibidez, ingelesezko aldizkari batean argitaratzea, berdin izanda zeri buruz idazten dugun, ala Euskal Herriarekin lotutako gaiei buruz aritu beharko ginatete? Ikertzaileak bultzatu behar ditugu nazioarteko tesiak ingelesez aurkeztera ala euskarazko tesiak aurkezteko plan bat izan beharko genuke, jakinda inportantea dela ezagutza hizkuntza propioetan zabaltzea eta guk bakarrik egin dezakegula hori, euskal unibertsitate bezala?

Nola lotzen dira ikerketa eta pasioa?

Zeuk benetan egin nahi dituzun gauzak egiteko beste bide batzuk aurkitu behar dituzu, unibertsitateak diru-iturriak behar baititu, eta bezeroak markatzen dizu, nolabait, zertan ikertu dezakezun eta nola. Neu juntatu naiz neuk bezala gauzak egin nahi zituztenekin, kasu honetan Gorka Salces eta Koldo Diaz Bizkarguenagarekin, eta egitura inprobablea sortu genuen: Errota Digitala. Koldo Mondragon Unibertsitatean zebilen, Gorka EHUn eta ni Deustun. Geure unibertsitateek baimena noiz emateko zain egon gabe, erabaki genuen elkarte sortzea gauzak egin ahal izateko. Behin elkarte sortuta, unibertsitateak ondo hartzen du. Alderantziz, baimena eskatuz gero, zailagoa da.

Zirrikituak bilatu behar dira, aurkitzen dituzunean errekonozitu, eta noiz-behinka zuk zeuk eragin zirrikitu horiek. Ez du sekulako kolpea izan behar, baina batzuetan bultzada batekin posible da arrakalak zabaltzea. Zeren, bestela, elefanteak eramaten zaitu beti.

Izango garelako garelako dio zure Twitterreko biografiak. Azalduko al zeniguke zer esan nahi duen horrek?

Beñat Irasuegirekin konpartitzen dut lema hori, etorkizunaren nostalgia. Honatx nire baikortasunaren gakoa: aukerak hor daude, errekonozitu ditugunak eta oraindik errekonozitzeko dauzkagunak. Ez dakit zer izango garen, baina nik uste dut ausartu beharko ginatkeela irudikatzen zer izan nahi genukeen, eta hortik aurrera abiatu, gure lan-lekuetatik eta militantzia-lekuetatik eraiki, eta gozatu dezagun bide horretan.

Azken hausnarketarik?

Susmoa dut gure aukeren azpitik jokatzen ari garela, herri bezala eta norbanako bezala. Zentzu objektibo batean hitz eginda, garai ezinezko batean bizi gara, tresna eta aukera ia-ia infinituak daukagu informatzeko, jendearekin harremanetan jartzeko, ezagutzeko... Eta nola kudeatzen dugu hori? Bada, aurrez eza gutzen ditugun erreferentzietara biltzen gara. Uste dut apur bat alferrak garela. Horrekin ez dut egin nahi halako diskurtso bat, super pasiboak garela eta denok gaudela super alienatuta. Lehen pertsona ari naiz: uste dut gauzak egiteko aukera askoz gehiago daudela, norabide askotan, benetan egiten ditugunak baino. ■

AGENDA

Udazken kulturala 2016

URRIAK 30, 10:00, Goiko plazan
DANTZA:
**MUXIKOAK
GUINNESS WORLD RECORD**

URRIAK 30, 20:00, Gezala Auditoriumean
KONTZERTUA:
**EÑAUT ELORRIETA:
DESERRIKO KANTAK**

SARRERAK AGORTUTA

AZAROAK 6, 20:00, Gezala auditoriumean
TXALO PRODUKZIOAK-ANTZERKIA:
BI IZARREN KALENTURAK

AZAROAK 13, 19:30, Gezala auditoriumean
KANTALDIA
MIKEL URDANGARIN

AZAROAK 19, 12:30, Gezala auditoriumean
MUSIKA:
**SANTA ZEZILIAKO
KONTZERTUA**

AZAROAK 19, 20:00, Gezala auditoriumean
HISTRION TEATRO - ANTZERKIA:
ARIZONA (GAZTELERAZ)

Gema Matarranz aktorea Max sarietan finalista obra honekin

ABENDUAK 18, 20:00, Gezala auditoriumean
LAUKA TEATRO - ANTZERKIA:
AMODIOAREN ZIEGA

ABENDUAK 20, 19:30, Kultura Aretoan
IBAI IZTUETAREN HITZALDIA:
**CULTURA VASCA vs.
EUSKAL KULTURA**

Informazio gehigarria eta sarrerak salgai www.lezo.eus/agenda

LEZO

